

Moda Deyimiyle "Marjinaler"

BİR DERGİ TÜRÜ

İskender Savaşır

Bir yanda *Ütopya*, *Albatros*, *Çete* ve belki de en ilginçleri, *Anıdırın Postası*'nin edebiyat eki olarak yayınlanan *İkinci Yazıları* var. İslami gelenekten kaynaklanan ve alabildiğine yeni, zaman zaman "uçuk" bir söylem kullanan bu dergileri belki de ayrıca ele almak gerekiyor. Gerçi *İlim ve Sanat*, *Yönelişler*, *Mavera* ve *Dergah* gibi İslami dergilerde de, geçmişten alışık olmadığımız, yeni bir tavır, "bize özgü" sandığımız sorunlara yeni bir ilgi, "bizim" kaynaklarımızı değerlendirme konusunda yeni bir cüret var. Ama iki grup dergi arasında şöyle bir fark var gibi görünüyor: Genellikle çok daha dar bir çevrenin ürünü olan birinci guruptaki dergiler kendilerini "merkez'e yerleştirmiyorlar; hatta kimi zaman merkeze karşı tepkiseller (bu tepkiselliğin en sevimli, en "gırgır" ifadelerinden biri İkinci Yazıları'nda yeralan ve içinde 1960'larda doğan şairlerin ağırlıklı bir yer tuttuğu "100 Türk Büyüğü" yazı dizisi); geçenlerde moda olan deyimlerle, "marjinal"ler.

Onları, benim asıl değinmek istediğim, solda yeralan dergilere yaklaştıran da, bu özellikleri. Bir de hepsinde ortak olan teknik bazı özellikler. Sınırlı

Profesyonel yayıncılık ürünü olmayan bu dergiler bir özgürleşme imkanını kullanmanın ve gerçekleştirmenin ifadeler

mali olanaklarla çıkarıldıkları anlaşılıyor; genellikle birkaç yaprak olarak 3. hamur kağıda basılıyorlar; profesyonel yayıncılar tarafından çıkarılmadıkları her hallerinden belli oluyor.

Gerçi "marjinal" terimi çıkarıcıları rahatsız edebilir ama herhalde *Edebiyat Dostları* ile başlamak gerekiyor. Hem ilk olduğu ve belki de daha sonrakiler üzerinde belli bir etkisi olduğu hem de bazı farkların altını çizmeye imkan verdiği için. Tabii 33 sayı çıkmış ve üstelik önemli de bir bölünme geçirmiş bir dergi hakkında genelleme

yapmak güç ama sanırım şunu söylemek mümkün: Bugün yayınlanmakta olan dergilerle kıyaslandığında, Edebiyat Dostları araştırmacı olduğu kadar, hatta araştırmacı olmaktan da önce "tebliğci" bir dergi, kendi tercih ettikleri deyişle "kavgası olan bir dergi"ydi; bir bütün olarak karşısına aldığı kültür/edebiyat ortamına müdahale etmeyi hedefliyordu. Hırçınlığıyla olduğu kadar bu yönleriyle de, kendisini şiirle sınırlandıran *Fanatik*'in de (o da artık yayınlanmıyor) Edebiyat Dostlarına yaklaştığı söylenebilir.

Bugün yayınlanmakta olan dergiler, andığım bu iki dergiye kıyasla bir yandan daha araştırmacı, diğer yandan daha tutuk. Örneğin *Ayırım* dergisini Edebiyat Dostları'ndan ayırdeden asıl önemli farkın toplumcu gerçekçilik mirasına sahip olmaktan çok bu tutukluğu olduğunu düşünüyorum. (Burada tutukluk kelimesinden olumsuz bir değer yargısı anlaşılmalı; nesnelliğin yükünü hissettirdiği ölçüde, *Ayırım*'in tutukluğu benim şahsen Edebiyat Dostları'nın kavgacılığına tercih ettiğim bir tavrı.)

Diğer yandan, kültürel ortamda bir ahlaki yozlaşma tesbiti, ütopya, yalnızlığın meşrulaştırılması gibi Edebiyat Dostları için merkezi bir yer tutmuş olan temalar, yalnızca bugün yayınlanmakta olan sol kültür dergileri için değil, yazının başında andığım "marjinal" İslami dergiler için de kritik sorunlar. Hatta bu bağlamda bir tür ilerlemeden, bir birikimden söz edilebilmiş gibi geliyor bana. Örneğin Osman Çakmakçı'nın *Yeryüzü Düşleri*'nin son sayısında (Mart 1990) yayınlanan *Önce Söz Vardı...* yazısı, ütopyanın giderek daha öznel, daha anarşizan terimlerle tanımlandığı bu söylemin bütün sorun ve tasalarını paylaşmakla birlikte, aynı zamanda bence çok yerinde bir müdahale de oluşturuyor. ("İnsan sınırsız, sonsuz değildir; sınırsızlık, sonsuzluk yanılmasına sahip olması, onun sınırsız olduğu vehmini vermemelidir bize. (...) Başat sorun insanla toplum arasında değildir. Bu sorun daha büyük sorunların bir ayrıntısıdır (...) Sorun insanın varoluş niteliğiyle (...) yer arasındadır. Bildiğimiz yerin yüzü arasındadır.")

Amacım içerik çözümlemesini uzatmak değil, daha çok haber vermek... Ama, son bir noktaya daha değinmek istiyorum. Türkiye'de sol öte-

EDEBİYAT DOSTLARI

AYLIK KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

SOSYALİZM BAZEN BİR YALNIZLIK BİÇİMİDİR

HALİL İBRAHİM ÇELİK

İKİNDİYAZILARI

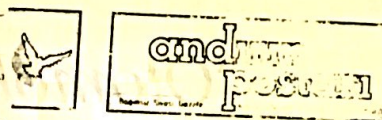
İNANCIYIM YILMAZ
MERCİP İYİÇİ
KABİP
S
KIRK MER DİVEN

Yeryüzü düşleri

AYLIK DERGİ MARS 1990 SAYI 3 1000 TL (EDV DAHİL)

Önce söz vardı...

Önce söz vardı...
Önce söz vardı...
Önce söz vardı...

HIÇ YOKTAN İYİDİR
SERİK POSTASI

AYRIMLARIN SİRKİ
SERİK POSTASI

den beri iyi kötü enternasyonalist ola-
gelmiş, taşralılık alışkanlıklarına karşı
çıkılmıştır. Ama bu dergiler çok daha
parçalı, parçalanmış ve hatta düşünce
geleneklerinin kendi iç sürekliliğine
saygısız olabilen bir ufuk sunuyorlar
bize. Bana söylendiğine göre geçmişte
Ülkü Ocakları bağlantısı olan bir grup
tarafından çıkarılmış bir dergi olan
Ütopya'da Adorno ve Raymond Willi-
ams'dan çeviriler yer alıyordu. Yeryü-
zü Düşleri'nde Ümit Sinan "Dereden
Tepeden" köşesinde Sylvia Plath'la
Ted Hughes'un evliliği hakkındaki tar-
tışmaları aktarıyor. Ben bugüne kadar
Susan Vega hakkındaki en anlamlı ya-
zıyı popüler basında değil, İngiltere'de
Türkçe olarak yayınlanan ve ancak bir
sayısını görebildiğim anarşist dergi
Yüksek Zamanlar'da okudum. Bu yön-
leriyle andığım dergiler, eskiden tanı-
dığımız, bugün Antalya'da yayınlan-
maya ve yerelliği neredeyse resmî bir
turizm söyleminin terimleriyle sunan
Kırk Merdiven'le örneklenebilecek der-
gilerden çok önemli bir şekilde ayrış-
yorlar.

Ama şöyle ya da böyle, bütün bu
dergiler bir özgürleşme imkanını kul-
lanmanın ve gerçekleştirmenin ifadeleri-
ler. Aynı zamanda bir çelişkiyi, kapita-
list üretim tarzının çelişkilerinin bugün
almış olduğu biçimlerden birini örnekle-
yorlar. Bugün yalnız yayıncılıkta de-
ğil, başka bir çok alanda da üretim o
kadar büyük sermaye birikimleri ge-
rektirmiyor; dolayısıyla bir çok alanda
tekellerin varlığını mümkün kılan,
meşrulaştırılan üretim sürecinin gerek-
leri değil, dağıtım -piyasa- üzerinde sa-
hip oldukları kontrol.

Andığım dergilerin profesyonel
yayıncılık ürünü olmadıklarını söyle-
miştim. Ancak ulaşabilecekleri okurla-
ra ulaşmalarının önündeki engel, bun-
dan ötürü sahip oldukları teknik

kusuflar değil; tamamen dışsal bir
faktör: Türkiye'de yayın dağıtımı üle-
rindeki büyük sermaye tekeli.
Bu açıdan, yazıda sözü geçen
dergilerin yazışma adreslerini vermek,
hiç değilse Demokrat okurları içersin-
de ilgilenenlerin ulaşmasına katkıda
bulunduğu ölçüde, bir jestten ibaret
olmayabilir.

Ayrımların Sirk P. K. 171
Konak / İzmir
Yokuş sok. Anı-
rın

K. Maraş Tel : 11 31
Kırk Merdiven Serik Postası Gazetesi
30 Ağustos Cad.
No: 17 Serik / Antalya
Yeryüzü düşleri Servet Özcan
P. K. 96 34436
Sirkeci / İstanbul

Yüksek Zamanlar Bu derginin gör-
düğüm yegane sayısı kaybolduğu için,
maalesef adresini veremiyorum.■

BİLAR A.Ş. BİLİM MERKEZİ

PROGRAMLI SEMİNERLER DİZİSİ

- Sosyalizmin geleceği
- Türkiye nereye gidiyor?

Konuşmacılar: A. Savaş AKAT, Çağatay
ANADOL, Murat BELGE, Cengiz ÇANDAR,
Metin ÇULHAOĞLU, Aydın GİRİTLİ, Ertuğrul
KÜRKÇÜ, Nail SATLIGAN, Sungur SAVRAN

BİLAR İstanbul Şubesi: İlk Belediye Cad.
Küçük Tünel APT. No:5 Kat:2 Daire:5 Tünel
İstanbul 149 42 86